

PISNO PODOMAČEVANJE NOVEJŠIH PREVZETIH BESED V SLOVENŠČINI

Aleksandra Bizjak Končar

Uvod

V nasprotju s preteklostjo, ko so bile možnosti za medkulturne vplive večinoma omejene na fizični stik kultur in jezikov, danes ob hitrem soočanju z novo, neznano predmetnostjo in zaradi hitro se spreminjajočih družbenih razmer in globalizacijskih procesov, prevzeto besedje prodira v slovenščino hitreje in po različnih kanalih. Da je tako tudi v drugih evropskih jezikih, potrjujejo številne raziskave, ki se ukvarjajo z vprašanjem prevzemanja (Gentsch 2005; Hall, Hamann 2003; Graedler 1998). Večina raziskav s področja prilagajanja tujega besedja zakonitostim jezika prejemnika pozornost namenja preučevanju fonoloških in/ali fonetičnih načel pri podomačevanju (Volland 1986; Meisenburg 1993; Hall, Hamann 2003; Peperkamp, Dupoux 2003; LaCharité, Paradis 2005). Korak naprej v teoriji prilagajanja prevzetih besed je storjen s sodobnimi sociolingvističnimi in tipološkimi raziskavami, ki prevzemanje umestijo v družbeni kontekst in tako osvetlijo dejstvo, da so dejavniki, ki pomembno vplivajo na vzorce prilagajanja velikokrat nejezikovne narave (Poplack idr. 1988; Thomason 2001; Wohlgemuth 2009). Pri prevzemanju gre torej za spremembe v jeziku, ki ne potekajo samo po notranjih jezikovnih zakonitostih, ampak so zanje pomembni tudi vplivi družbenih, političnih in kulturnih dejavnikov.

Tako razumevanje prevzemanja, ki že v izhodišču gradi na sovplivanju jezikovnih zakonitosti in nejezikovnih dejavnikov, omogoča bolj ustrezen opis oblik, s katerimi se uporabnik srečuje v avtentičnih jezikovnih situacijah, in pojasnjuje, zakaj se uporabniki ne moremo vedno opreti na že oblikovana pravopisna priporočila.

V pričujočem prispevku bomo ob analizi izbranega nabora novejšega prevzetega izrazja v slovenščini preverili zapis in rabo jezikovnih različic v avtentičnih besedilih in ob tem začrtali smernice dejanske jezikovne rabe, saj samo tako lahko osvetlimo jezikovne spremembe in ugotovimo, kateri pojavi v rabi jezika so s kolektivno navado postali nadindividualni (Bizjak Končar, Dobrovoljc 2010: 106).

1 Leksikalno prevzemanje v slovenščini

1.1 Da je leksikalno prevzemanje univerzalni pojav, značilen za vse jezike in obdobja, opozarjajo številne primerjalne analize posameznih jezikov. Tudi slovenščina je iz »tujih kultur« žegodaj prevzela »imena za predmete in pojme«, ki poimenujejo rastline, živali in blago (Bajec

1955/56: 235–237). Prevzeto izrazje se je v različnih obdobjih slovenščine razvijalo pod vplivom različnih kulturnih okolij ali jezikov.

Zaradi družbeno-zgodovinskih okoliščin, v katerih je bila nemščina prevladujoči jezik pišočin Slovencev, je bil vpliv nemškega izrazja najintenzivnejši vse do zatona habsburške monarhije. Šele v drugi polovici 19. stoletja, ko je bilo treba poiskati oporo in alternativo germanski grožnji v slovanskem svetu, so nemške izposojenke »zamenjali s knjižnimi besedami, vzetimi iz drugih slovanskih jezikov« (Bajec 1955/56: 235).

V obdobju 1920–1940, ko slovenščino in južnoslovanske jezike poveže skupna državna tvorba, v slovenščino prodirajo izrazi iz hrvaškega, bosanskega in srbskega jezika. Ta težnja se nadaljuje tudi v obdobju po letu 1945, ko dobi jezikovni idiom, imenovan srbohrvaščina, v SFR Jugoslaviji položaj prestižnega večinskega jezika.

V slovenščini imamo tudi mnogo po izvoru francoskih besed, saj je bila v 18. in 19. stoletju francoščina glavni jezik kulture in civilizacije. Zaradi svoje posredniške vloge pa zavzema posebno mesto med tujimi jeziki angleščina. Tesnejšo navezavo na anglosaško izrazje je zasediti zlasti od šestdesetih let 20. stoletja dalje. Prek angleščine, ki se uveljavlja kot globalni jezik, smo pridobili tudi izrazje iz kitajščine, japonščine, arabskih in drugih jezikov.

1.2 O prilagajanju prevzetega besedja zakonitostim slovenščine s stališča izrazne prilagojenosti slovenskemu jeziku največ izvemo iz pravopisnih priročnikov, saj se v slovenskem prostoru z leksikalnim prevzemanjem ukvarjalo le nekaj avtorjev. Njihovi prispevki pa so razen Bajčevega, ki prinaša opis posameznih prevzetih besed z razvojnega vidika (Bajec 1955/56), usmerjeni v reševanje terminoloških zagat (Toporišič 1972; Snoj 2005) in obravnavo prevzetih besed z vidika zapisa v tedanjih jezikovnih priročnikih (Toporišič 1971; Pogačnik 2003). V nadaljevanju bomo pogledali, kakšna so načelna določila slovenskega pravopisa glede izrazne prilagojenosti v slovenščino prevzetega besedja.

Že *Slovenski pravopis* 1962 določa, da v slovenščini besede, prevzete iz tujega jezika, pišemo »na dva načina, v tuji obliki ali po domači izgovarjavi« (§ 69). Merilo za ločevanje med podomačenim in nepodomačenim zapisom pa je področje rabe besede: prevzete besede, ki so »omejene le na ozek krog strokovnjakov ali družbe«, ohranjajo tujo obliko zapisa, prevzete besede, ki pa so »v splošni rabi«, pišemo »po domači izgovarjavi« (§ 70, 71).

V pravopisnih pravilih iz leta 2001 uporabnik v poglavju *Prevzete besede in besedne zveze* izve, da pisno domačimo »[v]ečino prevzetih občnih besed«. Tiste, ki naj bi ohranile izvorno pisavo, so razvrščene v štiri kategorije, a tudi zanje v pravopisu piše, da »s časom navadno prevzamejo slovensko pisavo po slovenskem izgovoru« (§ 168: *kurikulum*, *džul*, *folksvagen* itd.). Z uporabo besed s časom in navadno pravopis sporoča, da je prilagoditev izvorno tujih leksemov izrazni ravni jezika prejemnika proces, pri katerem je najpomembnejši dejavnik čas. Taka posplošitev je teoretično dobra, vendar v jezikovni rabi povzroča nemalo zadreg, saj uporabniku nalaga veliko odločitev, ki so povezane z bolj ali manj poglobljenim poznavanjem jezikovnih zakonitosti in upoštevanjem sociolingvističnih dejavnikov, ki so mnogokrat bolj odločilni od jezikovnih.

V nadaljevanju prispevka bomo pokazali, da dobro oblikovano pravopisno načelo, da se obče prevzete besede sčasoma v rabi podomačijo, povzroča pri pisanju težave, saj temelji na idealiziranem uporabniku, ki dobro pozna zakonitosti jezika in ima širši pogled na vlogo jezika v družbi.

2 Analiza gradiva

2.1 Pričujoča raziskava o pisni prilagojenosti novejšega tujega izrazja slovenskemu jeziku obsega izbran nabor izrazja s področja ekonomije, tehnologije, hrane, športa, zdravja in politike, torej področij, za katera so raziskave drugih evropskih jezikov že pokazale največjo pogostnost prevzemanja (Gentsch 2005).¹ Podatke o zapisu in rabi besedja na teh področjih človekovega delovanja v svetu smo dobili s poizvedbami v besedilnih korpusih Nova beseda in FidaPLUS, ki večinoma ne vključujeta tematsko specializiranih besedil s tega področja, temveč predstavljata bodisi nabor poljudno zbranih leposlovno-časniških lektoriranih besedil, nastalih od 19. stoletja pa vse do leta 2008 (Nova beseda), bodisi zvrstno bolj uravnoteženih besedil iz omejenega obdobja, tj. 1990–2006 (FidaPLUS).

2.2 Preverjanje, kako uporabniki zapisujemo novejšo prevzeto besedje, bomo začeli z obravnavo tistih prevzetih besed, za katere gradivo izpričuje dvojnični zapis, torej citatno in podomačeno različico. Prilaganje izvorno tujih leksemov izrazni ravnini jezika prejemnika je namreč proces, pri katerem je najpomembnejši dejavnik čas. Za prevzete besede, ki so bile v SSKJ še normirane s citatnim zapisom, 20 let kasneje gradivo izpričuje podomačene različice kot pogostejše.

- ▷ SSKJ
 - voki-toki** gl. walkie-talkie
 - menedžer** gl. manager
 - džin** gl. gin
 - ragbi** ipd. gl. rugby ipd.
 - džez** ipd. gl. jazz ipd.
 - džersi** gl. jersey
 - hendikep** ipd. gl. handicap ipd.
- ▷ Nova beseda
 - voki-toki* (< *walkie-talkie*)
 - menedžer* (< *manager*)
 - džin* (< *gin*)
 - ragbi* (< *rugby*)
 - džez* (< *jazz*)
 - džersi* (< *jersey*)
 - hendikep* (< *handicap*)

1 Za slovenščino taka raziskava še ni bila narejena.

Tudi pri besedah, ki jih v SSKJ še ni bilo in so v slovenščino začele prodirati konec 90. letih ali kasneje, gradivo kaže, da se pri pogosto uporabljenih besedah prednostno uveljavljajo podomačene različice:

blogger (< *blogger*)
guglanje (< *googlanje*)
menedžerka (< *managerka*)
dilanje (< *dealanje*)
bajker (< *biker*)
bajpas (< *bypass*)
džins (< *jeans*)
bodi (< *body*, v pomenu 'vrsta oblačila')
monopoli (< *monopoly*)

Pisno podomačevanje prevzetih besed je torej povezano s pogostostjo rabe besede v daljšem časovnem obdobju. Najnovejše prevzete besede kljub pogostosti rabi še nimajo podomačene različice:

benchmark
cookie
paintball
drive-in
offline
off-shore

Pogostost rabe sama zase še ne zagotavlja podomačitve, čas in pogostost rabe besede s skupnim delovanjem pa odločilno vplivata na proces podomačevanja. Vendar proces podomačevanja ni vedno predvidljiv, saj je treba upoštevati še druge sociolingvistične dejavnike, ki vplivajo na daljšo ali nikoli začeto pot pisne podomačitve citatno prevzete besede. V razdelku 2.3 si bomo pogledali, zakaj proces podomačevanja pogosto odstopa od pričakovanj in kateri dejavniki zavirajo hitrost pisne podomačitve.

2.3 Za ustrezno slovenjenje je treba poznati pravopisna priporočila, kako tujim glasovom poiščemo slovenski glasovni ustreznik. Da poznavanje teh zakonitosti uporabniku mnogokrat povzroča težave, nam potrjujejo prevzete besede, pri katerih gradivo izkazuje neustaljenost zapisa. Te besede so v gradivu zabeležene s tujo in domačo različico ter vmesnimi bolj ali manj podomačenimi oblikami. Prav večje število vmesnih različic, pri katerih je proces podomačevanja izpeljan le delno, kažejo, da uporabniki ne poznajo zakonitosti pri razmerju glas – črka v izvornem jeziku oziroma v jeziku, iz katerega prevzemamo, ali se zmedejo, ko je pravila treba uporabljati. Tudi poznavanje jezika dajalca ne pripomore k bolj enotnemu zapisu. Gradivo potrjuje, da podomačevanje pri besedah, ki prihajajo iz angleščine, ni nič hitrejše ali bolj enosmerno, ampak pisno še bolj nedosledno izpeljano kot pri drugih jezikih. Poglejmo si, katere jezikovne kombinacije glas – črka povzročajo največ omahovanj.

2.3.1 Prilagajanje angleških besed, v katerih je treba zamenjati več soglasnikov hkrati, je za slovenske uporabnike težavno. Tako je npr. citatno zapisana beseda *wellness* v korpusnih in spletnih besedilih dobila cel spekter različic, saj zahteva od uporabnika tri zamenjave:

 $w \rightarrow v$
 $ll \rightarrow l$
 $ss \rightarrow s$

Da poznavanje angleškega jezika ne pripomore k hitrejši ustalitvi podomačene oblike, pričajo naslednje v gradivu potrjene različice:

- ▷ *wellnes*, zapis, v katerem je podomačen le en soglasnik ($ss \rightarrow s$);
- ▷ *welnes*, zapis, v katerem sta podomačena dva soglasnika ($ll \rightarrow l$ in $ss \rightarrow s$);
- ▷ *velnes*, zapis, v katerem so podomačeni vsi soglasniki ($w \rightarrow v$, $ll \rightarrow l$ in $ss \rightarrow s$).

Enako je tudi z zapisom citatnih besed, ki smo jih prevzeli preko angleščine. Na primer: *jacuzzi*. V gradivu najdemo naslednje različice:

- ▷ *jakuzzi*, zapis, v katerem je podomačen le en soglasnik ($c \rightarrow k$);
- ▷ *jakuzi*, zapis, v katerem sta podomačena dva soglasnika ($c \rightarrow k$ in $zz \rightarrow z$);
- ▷ *džakuzi*, zapis, v katerem so podomačeni vsi soglasniki ($j \rightarrow dž$, $c \rightarrow k$ in $zz \rightarrow z$).

2.3.2 Vse se še bolj zaplete, kadar podomačujemo besede, v katerih potekajo tako samoglasniške kot soglasniške zamenjave. To bomo ponazorili s citatno angleško besedo *piercing*, ki kaže ne samo nedosledno izpeljana podomačevanja, pri katerih se podomači le del besede, drugi del pa ne, ampak tudi napačna prečrkovanja:²

- ▷ *pearcing*, verjetno neustrezno prepisana oblika, pri kateri je tuje dvočrkje *ie* prepisano kot *ea* ($ie \rightarrow ea$);
- ▷ *pearsing*, verjetno neustrezno prepisana oblika, pri kateri je tuje dvočrkje *ie* prepisano kot *ea*, soglasnik pa je podomačen ($ie \rightarrow ea$, $c \rightarrow s$);
- ▷ *pircing*, oblika, pri kateri je podomačen samoglasniški sklop ($ie \rightarrow i$), soglasnik *c* pa je zapisan citatno;
- ▷ *piersing*, oblika, pri kateri je samoglasniški sklop zapisan citatno ($ie \rightarrow ie$), soglasnik *c* pa je podomačen ($c \rightarrow s$);
- ▷ *pirsing*, oblika, pri kateri je podomačen samoglasniški sklop ($ie \rightarrow i$) in soglasnik *c* ($c \rightarrow s$).

Korpusi nam torej kažejo razvoj oblik pri procesu prilagajanje prevzetega besedja slovenščini in potrjujejo, da v jeziku soobstajajo ob tuji različici (*wellness*, *jacuzzi*, *piercing*) neustaljene vmesne stopnje (*wellnes*, *welnes*, *jakuzzi*, *jakuzi*, *pearcing*, *pearsing*, *pircing*, *piersing*) in podomačena različica (*velnes*, *džakuzi*, *pirsing*), ki dosledno uresničijo pravopisna priporočila, kako tujim soglasnikom poiščemo slovenski glasovni ustreznik.

Neustaljene vmesne različice, pri katerih je proces podomačevanja izpeljan le delno ali celo neustrezno glede na zakonitosti pri razmerju glas – črka v izvornem jeziku, iz katerega prevzemamo, nam dokazujejo, da je pisno podomačevanje za uporabnike vse prej kot enostavno

2 O rabi te besede na spletnih forumih glej Jakop (2008: 322)

in nas prepričujejo, da so normativne ali vsaj informativne jezikoslovne usmeritve pri prevzemanju potrebne za poenotenje pisne norme.

2.4 Ob pregledu palete zapisovalnih različic za posamezne novejšje prevzete besede pa smo v gradivu izluščili tudi take, ki »segajo korak dlje« v procesu podomačevanja, kot je predvideno v aktualnih normativnih priročnikih, in čeprav po pogostnosti še ne prevladujejo, v perspektivi lahko pričakujemo njihovo postopno uveljavljanje tudi v standardnem jeziku. Za ponazoritev poglejmo citatno besedo *outsider* in njene zapisovalne različice v korpusnem gradivu:

- ▷ *outsajder*, oblika, pri kateri je podomačen samoglasnik *i* ($i \rightarrow aj$), prvi samoglasniški sklop *ou* pa je pisan citatno;
- ▷ *autsajder*, verjetno neustrezno prepisana oblika, pri kateri je tuj samoglasnik *i* prepisan kot *ai*, tuje dvočrkje pa je podomačeno ($ou \rightarrow au$);
- ▷ *avtsajder*, oblika, pri kateri je podomačen samoglasnik *i* ($i \rightarrow aj$), prvi samoglasniški sklop *ou* je podomačen ($ou \rightarrow au$);
- ▷ *avtsajder*, verjetno neustrezno prepisana oblika, pri kateri je tuj samoglasnik *i* pisan citatno, prvi samoglasniški sklop pa kaže podomačitev ($ou \rightarrow av$);
- ▷ *avtsajder*, oblika, pri kateri je podomačen samoglasnik *i* ($i \rightarrow aj$) in prvi samoglasniški sklop *ou* ($ou \rightarrow au$).

Pogostost rabe kaže, da se uveljavlja domača različica *avtsajder*, ki izpodriva različico *outsajder*, čeprav pravila SP 2001 pri domačenju besed, prevzetih iz angleščine (§ 1100), ne predvidijo zapisa $ou \rightarrow av$. Dejstvo, da se ta oblika podomačenega zapisa pojavlja znotraj cele besedne družine (*avtsajderica*, *avtsajderski*, *avtsajderstvo*), je dodatna potrditev, da nove zapisovalne različice, ki segajo v procesu podomačevanja dlje, kot je predvideno v aktualnih normativnih priročnikih, napovedujejo njihovo postopno uveljavljanje v standardnem jeziku.

Navedeni zgled dokazuje, da je pri standardizaciji jezika treba zasledovati jezikovno rabo in odkriti, kako to vpliva na jezikovna pravila. Ob tem pa je treba upoštevati, da prilagajanje tujega besedja zakonitostim slovenščine ni povsem predvidljiv proces. Zakaj se beseda *outsourcing* v korpusu pojavlja predvsem v citatnem zapisu kljub temu, da naj bi zanjo veljale enakim jezikovne zakonitosti kot za besedo *avtsajder*? Poleg časovne komponente in pogostosti rabe besede namreč na proces prilagajanja tujega besedja jeziku dajalcu vplivajo še drugi družbeni dejavniki in njihovo medsebojno delovanje odloča o hitrosti podomačevanja ali nepodomačevanja. Brez zasledovanja rabe in poznavanja družbenih dejavnikov ne moremo napovedati, katere podomačene oblike se bodo uveljavile prej ali katere od tujih oblik se ne bodo podomačile.

2.5 Da se besede (npr. *outsider*, *outsourcing*), ki bi jih po jezikovnih pravilih podomačili na enak način (*avtsajder*, *avtsorsing*), v sodobnih besedilih zapisujejo različno (*avtsajder*, *outsourcing*), ne moremo pojasniti brez bolj poglobljenega poznavanja raznolikih sociolingvističnih dejavnikov. Za tako obliko preučevanja prevzemanja je seveda potrebna obsežna raziskava, kar pa presega namen pričujoče obravnave, zato naj jih tu le omenimo.

Za ponazoritev bomo izbrali področje hrane, saj nam univerzalnost in vsakodnevna in življenjska pomembnost hrane ponujata možnost, da spremljamo prevzeto leksiko v različnih funk-

cijskih zvrsteh jezika in v daljšem časovnem intervalu.³ Kako pomembni so sociolingvistični dejavniki za proces prevzemanja, bomo ponazorili z opisom besede *pizza*, sredozemske jedi, ki je že po drugi svetovni vojni osvojila svet in postala priljubljena tudi v Sloveniji. V SSKJ (1979: 589) je zapisana kot dvojnica s prednostno domačo obliko *pica*. Dve desetletji kasneje v SP 2001 zasledimo samo še podomačeno različico *pica*. Pregled korpusnega gradiva in spletnih kuharskih kotičkov pa kaže, da kljub jasni usmeritvi v SP 2001 tuja in domača različica še vedno tekmujeta med seboj. Tako dolgotrajno tekmovanje obeh oblik, tuje in podomačene, je verjetno pogojeno tudi s tem, da je izpeljanka za gostinski lokal kljub nedvoumnemu normativnemu napotilu dolgo nosila (in še nosi) tujo podobo *pizzerija* in da sta tako pisni kanal kot bližina italijanskega kulturnega prostora močno zavirala prodor podomačenega zapisa. Poleg tega so *pizzo* v nespremenjeni obliki sprejeli tudi v angleščino in nemščino, od koder je prek prevodne literature vplivala tudi na slovenščino. V sodobnem slovenskem besedišču na spletnih kulinarčnih forumih še vedno živita obe obliki, prednostno se sicer uveljavljajo podomačene variante (*pica* in *picerija*), kljub temu pa najdemo zlasti v spletnih in neelektoriranih besedilih nepričakovane zapise tvorjenk (*pizzopek*), ki nas opozarjajo, da zapis besede ni dokončno ustaljen.

Dejavnik, ki ima na proces podomačevanja velik vpliv, je torej kanal, po katerem tuja beseda prodira v jezik. Izrazje za hrano in pijačo, ki je hitro prodrlo v slovenski prostor in našlo svoje mesto na jedilnikih različnih restavracij, gostiln in barov, kaže na močno prevladovanje tujega zapisa (npr. *juice*, *espresso*, *curry*) ne glede na usmeritev v SSKJ, ki za *juice* predlaga podomačeno različico *džus*, za *espresso* in *curry* pa še ne navaja podomačenih različic.

Vpogled v pomen sociolingvističnih dejavnikov za razumevanje procesa prevzemanja bomo sklenili s trditvijo, da idealizirana jezikovna podoba, utemeljena z jezikovnimi dejstvi, žal nima tako močnega vpliva na uporabnikovo predstavo o izrazni podobi besede kot napis na prodajnem izdelku ali v spletnem oglasu.

Slika 1: Spletni oglas.

Prav sociolingvistični dejavniki pogosto ključno vplivajo na posameznikov odnos do podomačevanja, a so prikriti, zato jih neupravičeno odrivamo na rob jezikoslovnega interesa.

3 Podrobneje o pojavljanju in rabi prevzete leksike na področju prehrane glej Bizjak Končar, Dobrovoljc (2010).

Sklep

V prispevku obravnavamo vprašanje pisne prilagojenosti novejšega tujega občnega izrazja slovenskemu jeziku in ugotavljamo, da načelna določila v pravopisnih pravilih iz leta 2001, da se občne prevzete besede sčasoma v rabi podomačijo, uporabnikom pri pisanju povzročajo težave. Odločitev, katero obliko uporabiti, citatno ali podomačeno, ni vedno enostavna, saj zahteva poznavanje jezikovnih zakonitosti prilagajanja tujega izrazja slovenščini in upoštevanje družbenih, političnih in kulturnih dejavnikov. Ker je proces prevzemanja dinamičen preplet jezikovnih in nejezikovnih dejavnikov, ne moremo zanesljivo napovedati, katere domače oblike se bodo uveljavile prej ali katere od tujih oblik se ne bodo nikoli podomačile. Tako razumevanje prevzemanja pojasnjuje, zakaj samo s preverjanjem dejanske jezikovne rabe lahko ugotovimo, kateri pojavi v rabi jezika so s kolektivno navado postali nadindividualni (Bizjak Končar, Dobrovoljc 2010: 106). Pregled gradiva je namreč odkril dvoje: (1) večje število t. i. vmesnih variant, pri katerih je proces podomačevanja izpeljan le delno, kar opozarja, da podomačevanje za uporabnike ni preprosto (zlasti takrat, kadar ne poznajo zakonitosti pri razmerju glas – črka v izvornem jeziku oziroma v jeziku, iz katerega prevzemamo); in (2) pojav, ko nove zapisovalne različice »segajo korak dlje« v procesu podomačevanja, kot je predvideno v aktualnih normativnih priročnikih, in čeprav po pogostnosti še ne prevladujejo, v perspektivi lahko pričakujemo njihovo postopno uveljavljanje tudi v standardnem jeziku. Če nas prvo dejstvo prepričuje, da so normativne ali vsaj informativne jezikoslovne usmeritve pri prevzemanju zaželeni in potrebni za poenotenje pisne norme, pa je ob drugem pojavu treba obnoviti že večkrat tematizirano stališče sinhronnega jezikoslovja, da enkrat zajeta norma ni dokončna (Toporišič 1992: 294) in da je treba v skladu s tem spoznanjem posodabljati in aktualizirati tudi obstoječe jezikovne priročnike.⁴

Čeprav je namen prispevka pojasniti, zakaj pravopisno načelo o pisnem podomačevanju občnega besedja povzroča uporabnikom pri pisanju težave, se ob analizi gradiva odpirajo zanimiva vprašanja o tem, kateri jezikovni in družbeni dejavniki pospešujejo ali zavirajo leksikalno prevzemanje in/ali podomačevanje. Tako je prispevek tudi spodbuda za nadaljnje sociolingvistično usmerjene raziskave prevzemanja, ki lahko z večjo zanesljivostjo ugotavljajo razvojne tendence jezika, torej kateri pojavi so del splošno sprejete norme standardnega jezika in v kakšnem razmerju so do jezikovnega sistema.

Literatura in viri

- AITCHISON, Jean, 1991: *Language change: progress or decay?*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BAJEC, Anton, 1955/56: Sprehodi po slovenskem besedišču. *Jezik in slovstvo* 6/7. 235–237.
- BEZLAJ, Franc, 1982: *Etimološki slovar slovenskega jezika*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- BIZJAK KONČAR, Aleksandra, DOBROVOLJC, Helena, 2010: Proces podomačevanja in vprašanje pisanja novejših prevzetih besed. *Jezikoslovni zapiski* 16/2. 91–110.

4 O tem glej Bizjak Končar, Dobrovoljc (2010).

- FidaPLUS = <<http://www.fidaplus.net>>
- GENTSCH, Kerstin, 2005: English Borrowings in German Newspaper Language: Motivations, Frequencies, and Types, on the basis of the *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Muenchner Merkur*, and *Bild*. PhD Thesis: Swarthmore Department of Linguistics. <<http://www.swarthmore.edu/SocSci/Linguistics/xling131-2005.html>>
- GRAEDLER, Anne-Line, 1998: *Morphological, semantic and functional aspects of english lexical borrowings in Norwegian*. Oslo: Universitetsforlaget. (Acta Humaniora 40).
- HALL, Tracy Alan, HAMANN, Silke, 2003: Loanword Nativization in German. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft* 22. 56–85.
- JAKOP, Nataša, 2008: Pravopis in spletni forumi – kva dogaja? Miran Košuta (ur.): *Slovenščina med kulturami*. (Zbornik Slavističnega društva Slovenije 19). Celovec: Slavistično društvo Slovenije. 315–327.
- LACHARITÉ, Darlene, PARADIS, Carole, 2005: Category Preservation and Proximity versus Phonetic Approximation in Loanword Adaptation. *Linguistic Inquiry* 36/2. 223–258.
- MEISENBURG, Trudel, 1993: Graphische und phonische Integration von Fremdwörtern am Beispiel des Spanischen. *Zeitschrift für Sprachwissenschaft* 11. 47–67.
- Nova beseda = <<http://bos.zrc-sazu.si>>
- PEPERKAMP, Sharon, DUPOUX, Emmanuel, 2003: Reinterpreting loanword adaptations: The role of perception. *Proceedings of the 15th International Congress of Phonetic Sciences 2003*, 367–370.
- POGAČNIK, Aleš, 2003: Prevezanje besed v slovenščini, *Jezik in slovstvo* 48/6. 25–48.
- POPLACK, Shana, SANKOFF, David, MILLER, Christopher, 1988: The social correlates and linguistic processes of lexical borrowing and assimilation. *Linguistics* 26. 47–104.
- SNOJ, Marko, 2005. O prevzetih besedah, tujkah in izposojenkah. *Slovenski jezik – Slovene Linguistic Studies* 5. 113–122.
- SP 1962 = *Slovenski pravopis*. Ljubljana: SAZU (izd.) – Državna založba Slovenije (zal.).
- SP 2001 = *Slovenski pravopis*. (Jože Toporišič idr.). Ljubljana: SAZU, ZRC SAZU (izd.) – Založba ZRC (zal.).
- SSKJ 1970–1991 = *Slovar slovenskega knjižnega jezika* I–V. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (izd.) – Državna založba Slovenije (zal.).
- THOMASON, Sarah G., 2001: *Language contact*. Edinburg: Edinburg University Press.
- TOPORIŠIČ, Jože, 1971: Pravopis, pravorečje in oblikoslovje v Slovarju slovenskega knjižnega jezika I. *Slavistična revija* 19/1. 285–318.
- –, 1972: Prevzete prvine slovenskega knjižnega jezika (glasovi, pisava, oblike, tvorba, besede). *Slavistična revija* 20/3. 55–75, 222–229.
- –, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- VOHLGEMUTH, Jan, 2009: *A Typology of Verbal Borrowings*. Berlin: Mouton de Gruyter. (Trends in linguistics. Studies and monographs 211.)
- VOLLAND, Brigitte, 1986: *Französische Entlehnungen im Deutschen. Transferenz und Integration auf phonologischer, graphematischer, morphologischer und Lexikalischsemantischer Ebene*. Tübingen: Niemeyer.